

O DESCRIERE NECUNOSCUȚĂ A CURȚII DOMNEȘTI DIN TÎRGOVIȘTE

MANOLE NEAGOE

În arhivele orașului Deva, fondul de documente care provin din biblioteca fostului convent al călugărilor franciscani din Vințul de Jos, se găsește o descriere latinească anonimă a orașului Tîrgoviște, din anii 1835—1836.¹ Călugărul ardelean înfățișează în rîndurile sale pe scurt, între altele, și înfățișarea ruinelor fostului palat domnesc. În mod surprinzător, descrierea sa nu coincide decît parțial cu imaginea pe care ne-o facem îndeobște despre aspectul dezolant al curții domnești în prima jumătate a sec. XIX, așa cum îl evocă desenele și gravurile lui M. Bouquet (1840) și E. Ciceri (1843), ori romanticele însemnări de călătorie ale lui J. A. Vaillant și Gr. Alexandrescu (1844).

„Reședința voievozilor este o construcție somptuoasă, — scrie călugărul anonim — în interior are multe camere, iar pe dinafară se urcă pe o scară dublă către un balcon larg, susținut de coloane mari de piatră sculptate cu meșteșug. Acum sînt încă întregi zidurile și una din camere, celelalte toate sînt în paragină... Mai cu seamă este de plins starea blocurilor de marmoră, din care era construit întreg palatul. În partea răsăriteană, nu departe de palat, se află biserica domnească, adică a voievozilor, care este încă întreagă, și unde se ține în mod obișnuit slujba. Numai împrejmuirea pe unde voievozii obișnuiau să treacă din palat către biserică este dărîmată. În partea de apus se vede un turn înalt, unde erau camere, iar aproape de el se află o capelă mică, unde soția voievodului, împreună cu suita sa de femei, asculta slujba în liniște. Tot în partea de apus, aproape de palat, un mic afluent al Ialomiței pune în mișcare moara voievodului și udă grădina... Dincolo de rîu voievodul avea o grădină plină de animale. Întregul palat este înconjurat de un zid, în care sînt fixate conducte făcute din țiglă, prin care apa, luată din rîul care curge alături, este distribuită în toate părțile palatului.“

În chip vădit, descrierea franciscanului anonim, care face necontenit referiri la trecutul voivodal al curții, este inspirată de o altă dare de seamă catolică din Ardeal, mai veche cu un veac, semnalată în ultima vreme de M. Georgescu² și unde citim rînduri asemănătoare: „Reședința principilor ocupă centrul. Este o clădire mare și costisitoare.

¹ Dosar XV/80, f. 1—15.

² *Constantin Brîncoveanu și Tîrgoviștea*, „Valachica“, 1 (1969), p. 164, după un ms. de la Alba Iulia.

Pe din jos, în întreaga clădire, se află pivnițe foarte bune, iar pe dinafară, pe o scară dublă, se face urcarea la un balcon aproape regesc, susținut de coloane foarte mari, artistic sculptate, din câte o singură piatră... Pardoseala o are din marmoră... În partea de nord se vede un turn înalt, unde erau închisorile, și lângă el îndată un paraclis mic“ etc.

Este vorba, fără doar și poate, în aceste două descrieri anonime, de marele balcon brîncovenesc, scara lui Petru Cercel, refăcută de Brîncoveanu, coridorul de racord ruinat, către biserica domnească, construit sub Matei Basarab, turnul Chindiei și mica biserică din veacul al XV-lea, prefăcută în paraclis un veac-două mai târziu.

Oricum ar sta lucrurile, este neîndoios că la 1835—1836 curtea domnească nu era încă atât de păraginită cum ne-o înfățișează romanticii îndrăgostiți de ruine ai anului 1840³. Știm de altfel că Grigore Ghica restaurase și chiar înfrumusețase palatul țirgoviștean, așa cum mărturisește cronica lui Dionisie Fotino⁴, abia cutremurul din 1802 pricinuind stricăciuni însemnate, accentuate de vandalismul amatorilor locali de piatră de construcție. Gheorghe Bibescu încă socotea la 1844 posibilă restaurarea palatului, de vreme ce dă poruncă atunci să se repare clădirile păraginite.⁵

Lucrările de restaurare, începute mai întâi la turnul Chindiei, au trebuit însă a fi întrerupte, întâi la 1848, cînd trupele de ocupație au prefăcut curtea doamnească în grajduri, apoi în timpul războiului Crimeii, după care lucrările sînt abandonate definitiv.

Descrierea franciscanului anonim poate fi folosită însă ca sursă de informație pentru lucrările de restaurare care se efectuează acum.

³ Pentru frecvența acestui clișeu literar vezi I. Negoescu, *Poezia ruinelor Tirgoviștei*, București, 1942, p. 341.

⁴ *Istoria generală a Daciei*, tr. G. Sion, București, 1859, III, 156.

⁵ C. Manolescu — M. Oproiu, *Istoria post-voivodală a curții domnești din Tirgoviște*, „Studia Valachica“, 2 (1970), 187—204.